

GERGELY TAMÁS

QUAN JUE

(Az én Koreám – részlet)

Tulajdonképpen napló az, amit írok – Koreáról. Egészen pontosan: Észak-Koreáról, és azért az „enyém”, mert az észak-koreai fővárosból, Phenjanból hozzám érkezett hírekhez való viszonyulásomról szólnak a feljegyzések. Stockholmban élek ugyan, de végigszenvedtem a román kommunista diktatúrát a helyszínen, és nagy hasonlóságot látok az észak-koreai embertelen élet meg Ceaușescu rémuralma között. S emlékeim a Dâmbovița-parti egykori degenerált társadalomról annyira élőek, hogy a lelkembe vág minden észak-koreai hír.

Dzsang Szung Tek

2013. december (1.)

■ Az a meglepő hír érkezik, hogy Kim félreállította saját nagybátyját. Különböző variánsok léteznek – hogy eltette láb alól, vagyis halott már, hogy kivégezték két közeli munkatársát, ám ő maga megúsza: csak elveszítette magas rangját a katonai vezetésben, s esetleg házi őrizetben tartják...

A nagybáty, Dzsang Szung Tek (korábban Changnak írtam, a magyar sajtó alapján), Dzsang Un nagynénjének a férje, ugye, gyámként került Dzsang Un mellé, sokan úgy tartották, ő maga vezeti az országot. Mert Dzsang Un túl fiatal, s így tapasztalatlan, ezzel indokolták. Rebesgettek olyat is, hogy a nagybáty szerette volna, együtt a feleségével, megszerezni a hatalmat, s ha jól emlékszem, egy magas beosztású személy (Ri Dze Gang párttitkárhelyettes) eltűnését a nagybáty, Dzsang számlájára írták. Megemlítették akkor a feleség mint politikai tényező, az utóbbi időkben viszont nem olvastam róla, de hát keveset lehet megtudni arról a zárt világról. A mostani hír is dél-koreai források alapján került a világsajtóba, a dél-koreaiak pedig korábban nemegyszer tévedtek.

Állítólag „kivágták” Dzsangot egy dokumentumfilmből, s innen kezdődtek a találgatások. Annak idején Sztálin meg Ceaușescu mellől tűntek el a fotókról a harcostársak...

Ami engem érdekelne, hogy mi váltotta ki a diktátor haragját. Egész egyszerűen túl erőszakos volt amaz, s ő meguntta, vagy nem hagyta megvalósítani a politikáját – van ilyen? Túlságosan képviselte a régit? A tábornokok oldalára állt a hatalmi harcban, vagy éppen ellenkezőleg: a tábornokokat támadta? Hogy a maga embereivel akarja megtölteni az unokaöcs katonai vezetőséget, kellett tehát a helye? (Ceaușescu is, ugye, a Maurerrel való beszélgetésekből tisztán kiderül, néhány év alatt teljesen a maga képére formálta a végrehajtó bizottságot...)

Nem tudjuk meg talán soha. Vagy száz év múlva, kétszáz év múlva az akkori idők Shakespeare-je megírja; kell ennél izgalmasabb téma?

Egészen friss hírek szerint megszökött Dzsang Szung Tek embere, Kim Dzsang Un pénztárnoka, s az magyarázza a történeteket. Én viszont nem hiszem, hogy ilyen egyszerű oka lenne Dzsang félreállításának, szerintem ez mindössze ürügy. Inkább hiszem azt, hogy ülnek az elvtársak a húsos fazék körül, s egymást kémlelik, ki tör az életükre, kivel szövetkezzenek, kinek az életére törhetnek maguk. Mert szorul a kapca – a fákban egyre kevesebb a hús...

Nőügyei voltak

2013. december (2.)

■ A december 9-i *Expressen*ben olvasok a részletekről, mármint a hivatalos megokolásáról Dzsang Szung Tek eltávolításának. A pártot képviselő szóvivő szerint Dzsangnak politikai vezetőhöz méltatlan nőügyei voltak, továbbá a kapitalista életstí-

lust tette magáévá. Kábítószerezett, kaszinóban szórta a külföldi valutát, és külföldön kezelte magát a párt pénzén.

Dzsangot a politbüro megfosztotta minden tisztségétől. A korábban említett két kivégzett bizalmasának immár neve is van – Ri Jong Ha és Dzsang Szo Kil –, és valószínűleg korrupció vádjával gyanúsították őket.

Mit lehet mindezekhez hozzáfűzni? Holnap van a Nobel-díj kiosztása Stockholmban, este a városházában pezsgőt bontanak... Ezzel szemben Phenjanban embereket végeznek ki vélt vagy valós bűnök miatt. Elég bizarr montázs a világról... Másrészt: hogyan lehetne nem elítélni azt, még innen, Stockholmból is, aki az eszme állítólagos szolgálatában azzal ellenkező életmódot folytat, mikor az „alattvalók” annak örvendek, ha a betevő falat kikerül? Amennyiben igaz a vád.

Kivégezték

2013. december (3.)

■ Kivégezték? A Radio Free North Korea hírére hivatkozva írja a svéd *Svenska Dagbladet*, hogy Dzsang Szong Teket hat munkatársával együtt kivégezték. Ugyanabból a forrásból tudjuk meg, hogy az észak-koreai hivatalos tévécsatorna bemutatta azt a jelenetet, amelyikben egyenruhás rendőrök hurcolják el Dzsangot, miközben magas rangú politikusok, közöttük Kim Dzsong Unnal, feszült arccal figyelik a jelenetet.

Meg lehet tudni még, hogy a feleség, Dzsang Un nagynénje nem vesztette el a pozícióját. (Milyen különös helyzet! A sztálini hatalmi harcra emlékeztet...) Sejtetik továbbá, hogy nagy tisztogatások lesznek a pártapparátusban.

Papírvirágok

2013. december (4.)

■ Hogy megnyílt Észak-Korea a nagyvilág előtt! Egyre több az újságcikk róla. Az ország második emberének a kivégzése pedig nagyon foglalkoztat mindenkit: mint Torbjörn Petersson, a *Dagens Nyheter* tudósítója fogalmaz, mindenki tudja, hogy „változások lesznek”. Az átlag észak-koreai még jobban fél: egy kínai vagy dél-koreai film megtekintéséért is halálos büntetés járhat (ebben az évben már negyven embert végeztek ki állítólag, míg tavaly egész évben tizennyolcat), még jobban szigorítják az ideológiai nevelést a munkahelyeken, továbbá szorgalmazzák a Kim családot dicsőítő levelek küldését. A tisztségviselők pedig maguk is látják, amit a külföldi zszurnaliszták: egyes magas rangú elvtársak eltűnnek, elég összehasonlítani a két képet: kik vannak rajta azon a tablón, amelyen Kim Dzsong Il-t temették, s kik hivatalosak halálának második évfordulójára.

És mindent csak sejteni lehet, mit mond például az a tény, hogy a diktátor – most látom először leírva vele kapcsolatosan a „despóta” jelzőt – felesége két hónapig el volt tűnve, viszont férje mellett tiszteleggetett apósa emléke előtt.

És most olvasok először Dzsang Szong Tek bűneiről konkrétan: túl olcsón adta el Kínának a vasércet meg egyes élelmiszercikketek: csigát, rákot. Az anyagi helyzet nagyon nehéz, kellett egy bűnbak, megtalálták Dzsang személyében.

Annnyira abszurd az a világ, hogy az ember beleborzong. Félelmetes és nevetséges egyszerre, legalábbis mi itt Nyugaton úgy éljük meg, hogy például az terjedt el, hogy a két éves évfordulóra a lakosok papírvirággal tisztelegjenek, míg a temetésen élő virág volt engedélyezett. Miért? És miért parancsra?

Félmillió?

2013. december (5.)

■ Érdekes számadatokról hallottam rövid riportot a svéd rádió Studio ett műsorában: e szerint ötszáz ezer híve van az észak-koreai rezsimnek, s ha a családtagokat is számoljuk, összesen kétfélmillió emberre támaszkodhat Kim Dzsong Un. Ami egyelőre elég a húszmillió országban, gondolja Jon Don Dzse a dél-koreai titkosszolgálat (NIS) volt vezetője, akit a svéd rádió riportere, Nils Horner interjúval meg. Kim Dzsong Unt Jon kevésbé értelmesnek és ügyesnek találja, mint apját, úgyhogy elképzelhető egy újabb támadás Dél-Korea ellen, tulajdonképpen bármikor.

Töprengök, hogy létezett-e hasonló számítás Ceaușescu Romániája vagy a szovjet beállítottságú Kelet-Európa országai esetében, de ilyesmire nem emlékszem. Azt tud-

tuk, számadatok nélkül is, hogy a pártapparátus, a katonaság és a Securitate vezetői, akik tehát profitáltak a fennálló rendszerből, nem akarják a változást Romániában. Félmillió lett volna azok száma is?

Egy kiló máléért

2013. december (6.)

■ Ugyancsak a svéd rádió sugároz interjút egy ma Dél-Koreában aktív újságíróval, Cse Csol Minnel, aki számokkal támasztja alá, hogy Kim Dzsong Un sokkal brutálisabb politikát folytat, mint apja. Beszél arról, hogy volt olyan nap Kim Dzsong Un uralkodásának két éve alatt, amikor nyolcvan embert végeztek ki. Gyakran semmiségekért, mint például dél-koreai videokazetták birtoklásáért.

A rövid interjúban bejátszottak egy pár másodperces hangfelvételt egy nyilvános kivégzésről. Hallom ugyanazt a kellemetlen „veszett” hangot, ami az észak-koreai tévéhíradóé, amint a tűzre a parancsot kiadja. És van úgy, hogy közönséget csődítenek a kivégzésekre, maga Cse Csol Min három ilyen nyilvános kivégzésen vett részt Cseng Zsibo városban. Csodálkozom, hogy valakinek volt mersze titokban filmezni – onnan a hangfelvétel, s az illegális film észak-koreai ellenállók körében terjedt.

Cse Csol hihetetlen dolgokról beszél: az egyik kivégzett bűne az volt, hogy egy kiló málélisztet lopott!... Amiután golyóval végeztek velük, zsákokba próbálták begyömöszölni a holttestüket, ha nem ment másként, a puska tusával törték el a kivégzettek csontját, míg ki sem hűlt a testük.

Magányos

2013. december (7.)

■ Híradást nézek a svéd tévében a Kim Dzsong Il halálának második évfordulója alkalmából tartott rendezvényről. S hát mit látok? A pódiumon egymagában ül a diktátor. A tábornokok tőle viszonylag távol, s míg „az” ül, ők állnak, haragos „gazdájuk” figyelik. Miért haragos a gazda? Hát valószínűleg egyrészt gyászol. Másrészt nem úgy alakul az ország sorsa, ahogy elképzelte. Nem parancsra megy, vagyis hiába a parancs, halnak éhen az emberek. Rádásul videót néznek, külföldi propagandát.

Szerintem nagyon beszédes a tévékép, a despóta elszigetelődve, átfut az agyamon, melyik „elődje” hogyan akarta fényképeztetni-filmeztetni magát: talán csak Sztálin volt ennyire egyedül a képeken. Honecker meg Kádár mindig más elvtársak gyűrűjében, Ceaușescu tribünön, Castro ugyancsak, Hitler is katonatisztek, pártkörüfeusok között, Mussolinit szüntelen ünneplik. Saját családtagjait – apját, a dinasztiaalapító nagyapját – is a „pórnép” üdvözlése közben fényképezik. Csak Kim Dzsong Un dühöng magában, a semmibe előrenéz, félelmetes kép – a fennforgók szemében. A távolból majd... harminc-negyven év múlva nevezhetni nevetségessnek, mint ahogy a rikácsoló Hitler az, az ember csak nézi, hogy egy ilyen lelki gnóm tartotta sakkban a sokmilliós nemzetet...

Ezer dollár

2013. december (8.)

■ A svéd Amnesty lapja, az *Amensty Press* december 5-i lapszáma hosszú riportot közöl Észak-Koreáról. Onnan tudom meg, hogy szülők eladják gyermekeiket kínaiaknak – egy leánygyerek ára ezer dollár. Magyarázat a tranzakcióhoz: Kínában az egyke-politika miatt kevés lány születik (vagy marad meg születés után), szükség van „importálni” őket, Észak-Koreában pedig olyan nagy a szegénység, hogy eladják őket, s főként élelmiszert vásárolnak a pénzen.

A cikk szerzőjének, Johan Augustinnak a hivatalosságok azt mondják, hogy a propagandaparádékon szereplő több tízezer gyerek iskola után hónapokig gyakorolja a parádét, míg az országban élő nyugatiak beszámolója szerint nem is járnak iskolába, hanem egész nap a tornagyakorlatoznak.

Egyéb hazugságok: a testi fogyatékosok egy speciális iskolába kerülnek, azért nem látni őket – egyetlenegy iskolába? – kérdi a reporter. – Hogyan lehet egyetlen iskolában elhelyezni őket? Akkor meg hol vannak?

Az AIDS-esek száma nő, bár hivatalosan nincs ilyen beteg a kommunista országban, aminek a magyarázata az, hogy nem vizsgálják a vért, s ugyanazt a fecskendőt több páciens esetében használják.

Miután kimenekültünk Romániából, tudtuk meg, hogy nagyon sok fertőzött vér volt a nyolcvanas években az ország kórházaiban, s ha azt összekapcsoltam a ténnyel, hogy '84 decemberében vesekővel műtöttek, s a műtét nehéz volt, sok vért kaptam, a hideg veríték öntött el, hogy én is elkaphtam volna a betegséget.

Mára alulról szagolnám az ibolyát, más szóval.

A legelszigeteltebb?

2013. december (8.)

■ Állandó jelzője Észak-Koreának a „legelszigeteltebb”. S hát lehet, hogy úgy van, bár ki tudná összehasonlítani Észak-Koreát a mai Türkmenisztánnal például? Bert Sundström, a svéd közszolgálati televízió riportere megpróbált körülszimatolni az országban, a másik legelszigeteltebben. Nem tudom, hogy sikerült-e neki...

Azt elérte, hogy beengedték. Nem vették észre a határon, hogy újságíró, sikerült átvernie őket, hogy turistaként érdeklí az ország, és a „panyókára vetett” kis fényképezőgépre, ami egyben filmezőgép is, rá sem hederítettek. Viszont egy állami turistavezetőt kapott hivatalból, ahogyan Észak-Koreában csinálják, azzal járta be a fővárost, Asgabatot. Fényképezett is, filmezett is a gépkocsiból, szürrealista színekben pompázik a centrum, giccses, de imponáló mégis, ahogy az a tucatnyi modern épület áll, és amiképpen megvilágított. Jellemző, hogy azokat nem lakják, úgy tűnik, mindenik redőny lehúzott, olyan lehet, mint a Ceaușescu palotája, az új, nagyságban a Pentagon után közvetlenül következő: nem volt szabad a román Champs-Élysées-re néző szobákat belakni.

Elkap két „kunyhót” is, és elbeszélget a gájjal, aki szerint jó az élet Türkmenisztánban, ő maga büszke az országra, és szabad véleménynyilvánítás van, ő például bármiről azt nyilatkozhatja, amit akar. Mi mást mondhatna a szerencsétlen?

Ja, igen: a jelenlegi elnök emberfölötti léptékben az egyik központi épület falán. Mozaik formájában? Öltönyben mindenképpen, hiszen ők az európai kultúrkörhöz tartoznak...

Fivérét

2013. december (9.)

■ Ha azt hittem volna, hogy Kim Dzsong Un nagybátyjának a meggyilkolása után meglepetés nem érhet: az *Expressen* szerint a diktátor leghőbb vágya saját testvérét meggyilkolni. A cikket Fredrik Lennander írja, december 27-én jelent meg a stockholmi *Expressen*ben a dél-koreai YTN-re hivatkozva. Az YTN interjút készített Kang professzorral, a dél-koreai Kyungminu egyetem tanárával, aki nem más, mint Észak-Korea korábbi külügyminiszterének, Kang Szong Szannak a keresztfia. Mindenképpen jól informált személy.

Kang szerint Kim Dzsong Un attól tart, hogy idősebb testvére, Kim Dzsong Nam a helyére pályázik. Apjuk terve az volt, ugye, hogy Dzsong Nam veszi át tőle a hatalmat, Dzsong Un csak akkor jött be a képbe, amikor bátyját a japán határőrök elfogták, mert illegálisan akart bejutni az országukba. Korábbi újsághírek arról számoltak be, hogy Dzsong Nam aktív családi életet él, a politikával nem foglalkozik. Ám az *Expressen* tudni véli, hogy Dzsong Nam bírálta a kormányt, és a gazdasági reformok híve. Kang professzor meg egyenesen azt állítja, hogy a nemrég meggyilkolt nagybáty, Dzsong Szong Tek bűne éppen az volt, hogy külföldön próbált pénzt gyűjteni Dzsong Nam tervének megvalósítására. Kang állítja, hogy Kim Dzsong Un már meggyilkoltatta volna fivérét, de az Kína meg Dzsong Szong Tek védelme alatt állt.

Kína, átnevelés

2013. december (10.)

■ Kína, amelyiktől Észak-Korea megreformálását várjuk: tegnap hallom-olvasom, hogy megszünteti a munkatáborokat. Az 1957-ben alapított átnevelési táborokat, ahol négy évig fogva lehetett tartani – per nélkül – a rendszer számára kellemetlen elemeket: egyrészt a bűnözőket, másrészt a politikai ellenfeleket. A hír végén bemondják,

hogy mindez csak kozmetikázás, mert a hatóságok ezzel szemben hosszabb ideig fogdában tarthatják őket, vagy az átnevelésnek azt a módját használják, hogy az illető csak bejár az „órákra”. Ezek száma már ma meghaladja a milliót. A lényeg: a rezsim kénye-kedve szerint büntethet.

Tisztul a kép

2014. január 2.

■ Bertil Lintner a *Svenska Dagbladet*-ben azt írja, hogy Dzsang (Csang) Szong Tek azért állítottatott félre, mert nem osztotta el a harácsot úgy, ahogy azt a párt vezetőségében egyesek elvárták. Vagyis: Dzsang és munkatársai rendelkeztek a külföldi, főként kínai beruházások fölött, s Phenjanban akkreditált külföldi diplomaták, akikre Lintner hivatkozik, tudják, hogy az ilyen utakon befolyt összeg egy része a vezető posztban levő párt- és állami vezetés zsebébe megy, Dzsang ott hibázott.

Nem kapták meg a megfelelő százalékot.

A hivatalos megokolás Dzsang megbüntetésére ez volt: „Azon mesterkedett, hogy az ország gazdaságát és az emberek életét kezelhetetlen katasztrófába sodorja.” Hogy Dzsang mit akart, nem tudjuk, az viszont nyilvánvaló, hogy az ideológiai megokolás nem érvényes. Bűnbak kellett (1), továbbá megszegte a harácsolási szabályt (2), ezért lőtték le.

És: ahogy az szokás, a hozzátartozók is bűnhődnek. Nemcsak a munkatársak feje fog hullni, hanem – a *Daily NK* című lap értesülése szerint – a belügyminisztérium fegyveresei szállták meg a rokonok által lakott városrészt (?), és százakat hurcoltak el az észak-koreai Gulágba, még távoli rokonokat is.

Azon gondolkodom, hogyan is volt ez Kelet-Európában, ilyen hetediziglen történő brutális büntetésről mintha nem írtak volna...

Doktor

2014. jan. 3.

■ *The Guardian* > atv.hu hír, hogy Kim Dzsong Un doktor lett: „Kuala Lumpurban a HELP nevű magánegyetem tiszteletbeli doktori címet adományozott az észak-koreai diktátornak. A HELP magánegyetem közölte: tavaly októberben egyszerű adományozó ünnepségre került sor Észak-Korea Kuala Lumpur-i nagykövetségén. Valamint: „Paul Csan, az egyetem rektora közölte: a döntés interkulturális »híd építéséről szolt«.”

A módszert ismerjük. Hányszor nem hallottam a Szabad Európa román adásában, hogy Ceaușescu doktor lett, vagy hogy a román nemzet „hősének” könyve jelent meg külföldön. Mármint Nyugaton (Olaszországra emlékszem, úgy látszik, ott könnyebb volt piszkos ügyeket véghezvinni), aztán a román követség emberei tonnaszám vásárolták meg (vissza) az általuk kiadott könyveket. Az állam pénzén nyilván. El akarták hitetni, hogy Nyugaton valakit is érdekel a „Kárpátok Géniuszá”-nak a könyve. Amit esetleg nem is ő írt. Talán ő maga elhitte. Kítették neki az asztalára, s akkor csodálta saját magát...

Hát mi, a „nép” nem hittük el, a követségi dolgozóknak biztosan megvolt a véleménye a dologról, a sajtó, amelyiknek akkor én is része voltam, kényszerből lenyelte – az Agerpres fotóosztálya készítette a különben szépen tálalt, ám mindenki által utált könyvsorozatokról a fotókat, a házban, a központi bizottság épületében, úgy értem, nem esett szó róla, vagy ha igen, biztosan szükségesnek tartották, hogy nőjön Románia reputációja. Az elnök személyes környezetének tagjai, akikhez többé-kevésbé őszinte volt – létezett ilyen? –, valószínűleg örömet éreztek, hogy sikerült újra lenyomni a román nacionalista kommunizmust a világ torkán...

Gondolom, valahogy így történik ez a jelenlegi észak-koreai valóságban, hallom is hozzá azt a veszettkutya hangot, amelyiken a tévében-rádióban bemozdják... Beugatják.

A kutyák falták fel / Quan ju

Január 4.

■ A mai *Expressen*-ben olvasom, hogy Dzsang Szong Teket nem lelőtték, hanem – megetették, feletették a kutyákkal. Ha igaz, öt társával együtt három napig éheztetett százhusz kutya elé vetették meztelenül, azok tépték szét és falták fel. A különös ki-

végzés egy órán át tartott, és háromszáz magasrangú tisztviselő kellett végigasszisztálnia. Ha igaz.

Az *Expressen* a singapuri *Straits Times*ra hivatkozik, az meg a kínai hivatalos hírforrás, a hongkongi székhelyű *Wen Wei Po* hírét közli.

Ha igaz, a módszernek külön neve van koreai nyelven: „quan jue”-nak nevezik.

Egyesek kélik, hogy megtörtént, így a *The Telegraph* meg a *Washington Post*, és elképzelhetőnek tartják, hogy félreértés történt, félre... fordítás.

En ezt úgy tudom elképzelni, hogy a nyugati ember tudata képtelen elfogadni, hogy ma ilyesmivel... foglalkoznak.

Azt, hogy egy kínai hivatalos forrásból tudja meg a világ, mi történt, vagy mi történhetett, azt úgy magyarázzák, hogy Dzsang Szong Tek igen közeli barátságba került a kínai vezetőikkel, s a mostani események a két ország távolodásának a származékai.

Részezen

2014. január 5.

■ Ugyancsak az *Expressen* a forrása annak a hírnek, hogy amikor a katonaság rá akarta tenni a kezét egy halászerületre, Dzsang emberei fegyverrel a kezükben védekeztek a kivezényelt százötven katona ellen, és – visszaszorították őket. Ez lett volna a nagy bűne a volt második embernek. Állítólag a diktátor tökrészes volt, amikor jelentetették neki az esetet. A lap szerint ilyen állapotban döntött arról, hogy nagybátyja két munkatársát kivégzik, és állítólag nyolc közvetlen munkatársat ítélték halálra. Közben tisztogatás kezdődött. Észak-Korea stockholmi nagykövete például hazautazott, a követség szerint „szabadságra”, svéd megfigyelők szerint Pak Kwang-Chol soha vissza nem tér, még hírt sem hallunk róla. Más hazarendeltekről is tudnak – a Malájföldön akkreditált észak-koreai nagykövet, Jang Yong-Chol, valamint Hong Yong, az ország képviselője az UNESCO-nál, mindenikük igen szoros kapcsolatot tartott fenn Dzsang Szong Tekkel.

Felkavar

2014. január 5. folytatás

■ Jellemző, hogy nincs olyan hírportál, amelyik ne közölte volna a kiéhezettett kutyákkal való büntetés tényét. Akár igaz a történet, akár kacsa, megtette a hatását, he kiderülne, hogy hamis hír, az emberek tudatában már lerakódott. Azt hiszem, olyan a jelenség, mint a romániai forradalom idején. Elszörnyülködve bámultuk a képeket a sírról, amelyikről, úgy tudom, az derült ki, hogy semmi köze a forradalmi eseményekhez.

Eszembe jut a „quan jue”-hoz hasonlító borzalom: Trockij, ugye, egy jégcsákánnyal ölték meg. Főris „Stefan” anyját vízbe fullasztották, vagy most olvasom Cseke Gábor tanulmányát Labis haláláról: a kellemetlenné vált fiatal román költőt minden valószerűség szerint a villamos elé lökte egy kéz, s nem azonnal halt bele sérüléseibe.

De hát a kelet-európai megsemmisítő légerek! Duna-Fekete-tenger csatorna... Nemrég láttam egy dokumentumfilmet arról, hogyan épült a Volga csatornája, az igazgatót, főnököket hagyták előbb tisztelegni Sztálin elvtárs előtt, majd ahogy az emelvényről lejöttek, elhurcolták őket. És az még semmi: ha valaki talicskájával belefordult az épülő cementfalba (ugyanott), benne hagyták, az egész épület egy nagy temető, névtelenek sírhelye.

A *Pol Pot mosolya* című könyvben Peter Fröberg Idling leírja, hogyan fogadták a külföldről hazacsalogatott, hazaparancsolt kambodzsaiakat: lefényképezték őket, majd megölték – de golyót nem kaptak hozzá, hát agyonvágták, ha jól emlékszem, lapáttal, meg ami akadt.

Tito partizánjai

Kivágták a térdkalácsát

■ A „kommunista” és a „kivégzések” címszavak után kutatva egy volt jugoszláviai összesítő kerül a szemem elé. E szerint a szerb csapatok és partizánok harmincezer magyart mészároltak le. 1944. októberében Zsablyán naponta ötven magyar vittek be a községhezára. Nemiszervüket hátrakötötték, és teljesen szétverték. Péterrevén ötszáz magyart összegyűjtöttek, tarkón lőttek, majd lövészárkomba temettek. Szenttamason négy-öt nap alatt hatszáz-hétszázötven embert végeztek ki.

Különös kegyetlenségre példa: a kishegyesi római katolikus plébánosnak kivágták a térdkalácsát, testét összevagdalták.

Blohin

■ Kezembe adja Éva a *Vi Läser* című magazin friss számát, amiben egy különös nyílt levelet lehet olvasni. A feladó egy Johan Theorin nevű svéd író, a címzett egy régen, ki tudja, hogyan elhalálozott szovjet kommunista, Sztálin fő hóhéra, Vasszilij Blohin. A svéd felemlíti Blohin bűneit, többet közt a katyni vérengzést, és cinikusan örvendez annak, hogy végül is a büntudat szétszedte a lelkét.

Ez a Blohin Sztálin parancsára személyesen végzett nemegy vezető szovjet kommunistával. Szegő Iván Miklósnak az Origo.hu-ban közölt cikkében bő listát kapok a kivégzettekről: saját kezűleg ölte meg Jagodát – Jezsov parancsára, majd ugyancsak parancsra Jezsovot. A régi bolsevikok közül Zinovjevet és Kamenyevet. A legkiválóbb szovjet tábornokot: Tuhacsevszkij marsallt. Az írók-művészek közül Iszaak Babelt, Mejerholdot, Kolcovot. A lista hosszú... Kulik marsall feleségét. Azért nem Kulikot, mert rá szükség volt a finnek elleni háborúban. Katynban napi tíz órán át gyilkolt, egyes források szerint napi 250-300 lengyelt ölt meg.

A humánus Blohin

folytatás

■ Donald Rayfield *Sztálin hóhérai* című könyvében az áll, hogy Blohin tulajdonképpen humánusan járt el, mindössze tarkón lőtte az áldozatokat, nem kínozta. Szemben azokkal, akik kínozták, agyonverték a rájuk bízottakat. A Tuhacsevszkijt halálra ítéelő Bljuher marsallt állítólag félvakon verték péppé...

Nem kutyákkal marcangoltatták szét, elvégezték a munkát ők maguk. Kérdés, hogy melyik módszer – „humánusabb”?!

